

Nichita Stănescu, numele la naștere Nichita Hristea Stănescu, (n. 31 martie 1933, Ploiești, județul Prahova - d. 13 decembrie 1983, București) a fost un poet, scriitor și eseist român, ales post-mortem membru al Academiei Române. Tatăl poetului, Nicolae Hristea Stănescu, a fost țăran prahovean care mai târziu a devenit meșteșugar și comerciant ploieștean. Mama sa, Tatiana Cereaciuchin era parte a unei familii nobile din Rusia.

În perioada 1944 - 1952 a urmat Liceul „Sf. Petru și Pavel”, devenit „Mihai Viteazul” din Ploiești, pentru ca ulterior, între 1952 - 1957 să urmeze cursurile Facultății de Filologie a Universității din București. În 1952, s-a căsătorit cu a doua dragoste a sa din adolescență, Magdalena Petrescu, dar cei doi se vor despărți după un an. În 1962 s-a căsătorit cu poeta și eseista Doina Ciurea, din a cărei dragoste se va plămădi tema volumului „O viziune a sentimentelor”. Ulterior, fiind împreună cu poeta și autoarea Gabriela Melinescu, se vor inspira reciproc în a scrie și a construi universuri abstracte. În 1982 se căsătorește cu Todorîța (Dora) Tărățu .

Nichita și-a adunat poeziile sale „bășcălioase”, scrise, după propriile sale cuvinte, „fără mamă, fără tată”, într-un volum numit „Argotice”- cântece la drumul mare și publicat foarte târziu, după moartea sa, în 1992, de Doina Ciurea. Este pentru scurt timp corector și apoi redactor la secția de poezie a Gazetei literare. În 1963 are loc prima călătorie peste hotare a poetului în Cehoslovacia. Trei ani mai târziu publică la Editura Tineretului un volum cu 11 elegii. Tipărește Necuvintele, care primește Premiul Uniunii Scriitorilor. Mai apare și volumul de poezii „Un pământ numit România”. Este numit redactor-șef adjunct al revistei „Luceafărul”, alături de Adrian Păunescu. În 1970 devine redactor-șef adjunct la „România literară”, revistă condusă de Nicolae Breban. Publică două noi volume de poezii: „Belgradul în cinci prieteni” și „Măreția frigului”. Pentru volumul de eseuri „Cartea de recitare” obține pentru a treia oară Premiul Uniunii Scriitorilor. Un an mai târziu obține pentru ultima oară Premiul Uniunii Scriitorilor și i se atribuie Premiul internațional Johann Gottfried von Herder. Devine publicist comentator la „România literară”. Se mută în ultima sa locuință, din Str. Piața Amzei nr. 9. În fața geamului apartamentului său crește celebrul salcâm Gică.

La 4 martie 1977 poetul încearcă, în zadar, să-l salveze pe prietenul său Nicolae Ștefănescu, și este lovit de un zid care s-a prăbușit după cutremur. În urma șocului suferă o paralizie de scurtă durată a părții stângi a corpului care va lăsa ceva sechele și după vindecare. În 1978 publică volumul de poezii Epica Magna, care primește în același an premiul „Mihai Eminescu” al Academiei Române. În august 1981 are prima criză hepatică. Aceste crize vor continua în toamnă și poetul se internează la spitalul Fundeni. După ce este externat ascunde față de toți semnele maladii sale, afișându-se optimist, iar medicii se declară uimiți de rezistența și vitalitatea sa extraordinară. La 31 martie, la împlinirea a 50 de ani de viață, poetului i se organizează o sărbătorire națională.

În timpul unei călătorii în Iugoslavia are o criză foarte gravă, ce necesită intervenția medicilor. Pe 12 decembrie, durerile din zona ficatului devin îngrozitoare și este adus la Spitalul de urgență unde crizele sunt extrem de violente și poetul se stinge din viață fix la orele două și zece minute. Ultimele sale cuvinte au fost: „Respir, doctore, respir”.

A fost laureat al Premiului Herder și nominalizat la Premiul Nobel pentru Literatură (1980).

Considerat atât de critica literară cât și de publicul larg drept unul dintre cei mai de seamă scriitori pe care i-a avut limba română, pe care el însuși o denumea „Dumnezeiesc de frumoasă”, Nichita Stănescu aparține temporal, structural și formal, poeziei moderniste sau neo-modernismului românesc din anii 1960-1970. Ca orice mare scriitor, însă, Nichita Stănescu nu se aseamănă decât cu el însuși, fiind considerat de unii critici literari, precum Alexandru Condeescu și Eugen Simion, un poet de o amplitudine, profunzime și intensitate remarcabile, făcând parte din categoria foarte rară a inventatorilor lingvistici și poetici.

„Ceea ce putem spune, până toate acestea se vor lămuri, este că poetul Nichita Stănescu continuă o serie mare de poeți din secolul al XX-lea (Bacovia, Arghezi, Blaga, Barbu) și că el însuși este un mare poet care cu închipuirile, jocurile, teoriile, stările și abilitățile lui a schimbat fața poeziei românești. Un mare poet român într-o istorie imposibilă (epoca totalitarismului), un mare liric european aproape necunoscut ...” (Eugen Simion).

Nichita Stănescu - Balada Motanului

Motan m-aș fi dorit să fiu

cu coada-n sus, cu blana-n dungi,

cu gheare și mustețe lungi,

c-un ochi verzui și-un ochi căprui.

La ora când târâș-grăpiș

zăpada nopții se adună

eu, cocoțat pe-acoperiș,

să urlu a pustiu la lună.

Și-atuncea, șapte gospodine

să dea cu bolovani în mine

și să mă-njure surd, de Domnul,

că le-am stricat, urlînd, tot somnul.

De sus, din vârful săptămânii,

să le rânjesc urlat, scârbos:

iubesc doar locul nu stăpânii,

precum fac câinii pentr-un os.

Și iarăși șapte gospodine

să dea cu bolovani în mine,

iar eu să urlu, urlu-ntruna

atât cât n-o apune luna.

Motan m-aș fi dorit să fiu

cu coada-n sus, cu blana-n dungi,

cu gheare și mustețe lungi

c-un ochi verzui și-un ochi căprui.

Când zorii ziua o deznoadă

să mă tot duc, să mă tot duc

și tinicheaua prinsă-n coadă

s-o zdrăngănesc pe străzi, năuc.

Jegos și obosit, apoi,

cu mațele în liturghie,

să mă adun, să mă-ncovoi

prin albiturile-n frânghie.

Ca-n fața unui șobolan

spinarea să mi-o fac colan

să scui, să scui și-n urmă iar

hai-hui să plec pe străzi, hoinar.

Pisicile de prin vecini

să le gonesc pe la pricini,

să-mi fete fiecare-un pui

c-un ochi verzui și-un ochi căprui.

Iar când o fi uitat să mor

la cârciuma din mahala

sorbită-n calea pumnilor

poșirca acră viu să stea.

"Hei... viață, viață... ieși din cort

hai, pune-mi-te iar pe danț...

te uită... zace colo-n șanț

motanul mort, motanul mort..."

Text: Centrul Cultural „Ion Manu“